

УДК 364.3:355.1

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.5.3>**Ганна ДАВИДЕНКО**

доктор педагогічних наук, професор, директорка Вінницького соціально-економічного інституту, Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Вінницький соціально-економічний інститут, вул. Дмитра Майбороди, 6, м. Вінниця, Україна, 21036

ORCID: 0000-0002-6893-8869**Вадим ШВЕД**

кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри бізнесу та права, Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Вінницький соціально-економічний інститут, вул. Дмитра Майбороди, 6, м. Вінниця, Україна, 21036

ORCID: 0000-0001-5497-0975**Сергій САВОЛЮК**

здобувач вищої освіти, Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Вінницький соціально-економічний інститут, вул. Дмитра Майбороди, 6, м. Вінниця, Україна, 21036

Бібліографічний опис статті: Давиденко, Г., Швед, В., Саволук, С. (2025). Види соціальних послуг та особливості їх надання для вразливих категорій населення в умовах військових дій. *Вісник ливіст. Humanitas*, 5, 23–31, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.5.3>

ВИДИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ НАДАННЯ ДЛЯ ВРАЗЛИВИХ КАТЕГОРІЙ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

У статті розкрито сутність, зміст і класифікацію соціальних послуг, а також окреслено особливості їх надання вразливим категоріям населення в умовах воєнних дій в Україні. Зазначено, що сучасна воєнна ситуація спричинила глибокі соціальні трансформації, які суттєво вплинули на систему соціального захисту, викликавши необхідність адаптації механізмів підтримки до кризових умов. У дослідженні наголошується, що в умовах війни суттєво зросла кількість осіб, які потребують соціальної допомоги, зокрема внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, членів сімей військовослужбовців, людей з інвалідністю, дітей і цивільних, постраждалих від бойових дій.

Авторами проведено систематизацію основних видів соціальних послуг, визначених у «Класифікаторі соціальних послуг» Міністерства соціальної політики України, серед яких виокремлено соціальний захист, медичні, освітні, житлово-комунальні, транспортні, культурно-дозвілєві та інші послуги. Особливу увагу приділено проблемам доступності, ефективності та якості таких послуг у кризових умовах, а також питанням міжвідомчої взаємодії та розвитку партнерства між державними структурами, громадськими організаціями й міжнародними інституціями.

У статті підкреслено, що війна змінила пріоритети соціальної політики – на перший план виходить необхідність оперативного реагування на надзвичайні ситуації, мобільність соціальних служб, впровадження кризових моделей соціальної роботи, а також посилення психологічної та реабілітаційної підтримки населення. Значну увагу приділено професійній підготовці соціальних працівників, їхній культурній компетентності, комунікативним умінням і здатності до кризового менеджменту.

Результати дослідження мають практичне значення для вдосконалення механізмів соціального захисту, оптимізації системи надання послуг у надзвичайних умовах, а також для розроблення освітніх і професійних програм підготовки фахівців соціальної сфери.

Ключові слова: соціальні послуги, соціальна робота, вразливі категорії населення, воєнні дії, соціальний захист, психологічна підтримка, реабілітація, мобільність соціальних служб.

Hanna DAVYDENKO

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Director of the Vinnytsia Institute of Economics and Social Sciences, Separate Structural Subdivision of Higher Education Institution «Open International University of Human Development «Ukraine» Vinnytsia Institute of Economics and Social Sciences, 6 Dmytra Maiboroda str., Vinnytsia, Ukraine, 21036

ORCID: 0000-0002-6893-8869

Vadym SHVED

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Professor at the Department of Business and Law, Separate Structural Subdivision of Higher Education Institution «Open International University of Human Development «Ukraine» Vinnytsia Institute of Economics and Social Sciences, 6 Dmytra Maiboroda str., Vinnytsia, Ukraine, 21036

ORCID: 0000-0001-5497-0975

Serhij SAVOLYUK

Higher Education Student, Separate Structural Subdivision of Higher Education Institution «Open International University of Human Development «Ukraine» Vinnytsia Institute of Economics and Social Sciences, 6 Dmytra Maiboroda str., Vinnytsia, Ukraine, 21036

To cite this article: Davydenko, H., Shved, V., Savolyuk, S. (2025). Vydy sotsialnykh posluh ta osoblyvosti yikh nadannia dlia vrazlyvykh katehorii naselennia v umovakh viiskovykh dii [Types of social services and features of their provision for vulnerable groups of the population in the context of military action]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 5, 23–31, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.5.3>

**TYPES OF SOCIAL SERVICES AND FEATURES OF THEIR PROVISION
FOR VULNERABLE GROUPS OF THE POPULATION
IN THE CONTEXT OF MILITARY ACTION**

The article explores the essence, structure, and classification of social services, as well as the specific features of their provision to vulnerable population groups under the conditions of military conflict in Ukraine. The authors emphasize that the ongoing war has caused profound social transformations, which have significantly affected the system of social protection and necessitated the adaptation of social support mechanisms to crisis circumstances. It is highlighted that during wartime, the number of people requiring assistance has sharply increased, including internally displaced persons, veterans, families of servicemen, persons with disabilities, children, and civilians affected by hostilities.

The study systematizes the main types of social services defined in the “Classifier of Social Services” of the Ministry of Social Policy of Ukraine, which include social protection, medical, educational, housing and communal, transport, and cultural and leisure services. Special attention is given to issues of accessibility, efficiency, and quality of social services in crisis conditions, as well as to the importance of interagency cooperation and partnerships between state institutions, non-governmental organizations, and international actors.

The article stresses that war has shifted the priorities of social policy – the focus has moved toward emergency response, mobility of social workers, development of crisis management approaches, and strengthening of psychological and rehabilitation support for the population. The authors also underline the importance of professional training, cultural competence, communication skills, and crisis management abilities of social workers who provide assistance in challenging and unpredictable environments.

The results of the research have practical significance for improving social protection mechanisms, optimizing the system of service provision during emergencies, and developing educational and professional training programs for social work specialists in post-war reconstruction.

Key words: social services, social work, vulnerable groups, wartime, social protection, psychological support, rehabilitation, mobility of social workers.

Актуальність проблеми. Воєнна ситуація в Україні створила безпрецедентні соціальні виклики, які вимагають переосмислення системи соціального захисту та адаптації механізмів

надання допомоги до умов воєнного часу.

Соціальні служби стикаються з новими категоріями отримувачів підтримки – внутрішньо переміщеними особами, ветеранами, постраж-

далими цивільними, сім'ями військовослужбовців, людьми з інвалідністю внаслідок бойових дій. Забезпечення їхніх базових потреб, медичної, психологічної та реабілітаційної допомоги стає ключовим завданням державної та громадської соціальної політики.

Крім того, війна зумовлює необхідність підвищення мобільності соціальних служб, налагодження міжвідомчої взаємодії та впровадження кризового менеджменту у практику соціальної роботи. Важливим аспектом є й підготовка фахівців, здатних працювати в умовах невизначеності, забезпечуючи доступність, адресність і безпеку надання послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики особливостей надання соціальних послуг в умовах війни присвячено праці як вітчизняних так й іноземних дослідників. Так, Данилюк О.І., досліджує проблематику організації соціальних послуг в умовах війни (Данилюк, 2023), праці Іваненко В. присвячено соціальному захисту та його ролі в умовах воєнного стану, Гусак Н. та Бурлака В. досліджують роль глобальної участі в соціальній роботі як запоруки системності та стабільності (Гусак, 2024), Б. Баданта вивчає наслідки війни для українських підлітків та нові стратегічні виклики, що пов'язані із цим (Баданта, 2023), Гриньків А.П. та Петрунчак Д.В. (Гриньків, 2024) досліджують особливості соціальної роботи із різними категоріями населення тощо.

Мета дослідження полягає у всебічному аналізі видів соціальних послуг та визначенні особливостей їх надання вразливим категоріям населення в умовах військових дій в Україні з метою удосконалення системи соціальної підтримки, підвищення її ефективності, доступності та відповідності актуальним потребам постраждалих груп населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основні види соціальних послуг систематизовані у Наказі Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Класифікатора соціальних послуг», в якому міститься зведення назв соціальних послуг, їх короткий опис, строк надання, а також перелік категорій отримувачів цих послуг. Загалом у Класифікаторі наведено 43 види соціальних послуг із зазначенням їх назви, коротким описом самої послуги, а також чітким окресленням отримувачів та місця надання соціальної послуги.

Відповідно до національного класифікатора, основні види соціальних послуг в Україні можна згрупувати за такими основними напрямками:

Соціальний захист. Ця категорія охоплює надання допомоги особам, які перебувають у складному матеріальному становищі. До неї належать допомога з безробіття, підтримка сімей з дітьми, соціальна допомога малозабезпеченим верствам населення, а також допомога особам із тяжкими захворюваннями та іншим категоріям, які потребують підтримки.

Медичні послуги. До цієї групи входить надання медичної допомоги тим, хто її потребує, включаючи лікарські консультації, діагностичні процедури, лікування та медичну реабілітацію. Послуги можуть надаватися як у стаціонарній, так і в амбулаторній формі.

Освітні та навчальні послуги. У межах цього напрямку здійснюється підготовка до здобуття освіти, професійна підготовка і перепідготовка, підвищення кваліфікації, курси для осіб різного віку та соціального статусу, а також програми підтримки навчання для дітей і молоді.

Житлово-комунальні послуги. До цього виду належать послуги, що забезпечують житлові умови, включаючи надання тимчасового або постійного житла особам у скрутному становищі, а також забезпечення базових комунальних послуг – водопостачання, електроенергії, газу, тепlopостачання, вивезення побутових відходів тощо.

Культурно-дозвіллеві послуги. Цей напрям передбачає організацію та підтримку заходів у сфері культури та дозвілля, спрямованих на збереження культурної спадщини, розвиток творчості, підтримку місцевих традицій і залучення населення до активного соціального та культурного життя.

Зазначені категорії соціальних послуг є базовими для системи соціального обслуговування в Україні, хоча конкретний їх зміст може варіюватися залежно від регіональних особливостей, потреб місцевих громад та наявних ресурсів. Усі вони регламентуються чинним законодавством і реалізуються відповідно до принципів адресності, доступності та якості.

Окрім основних напрямів соціальних послуг, в Україні функціонує також спеціалізована система підтримки для осіб з інвалідністю, яка охоплює реабілітаційні заходи, медичне обслу-

говування та широкий спектр соціальної допомоги. Окремо діє система соціального захисту ветеранів, що передбачає надання допомоги у разі втрати працездатності, соціальні виплати, забезпечення пільг на житло, медичне лікування та інші форми підтримки, відповідно до законодавчих гарантій.

Фінансування соціальних послуг в Україні здійснюється переважно за рахунок коштів державного бюджету, спеціальних фондів соціального страхування, а також за підтримки міжнародних організацій. Водночас, на ринку присутні й соціальні послуги, що надаються на комерційній основі – приватними компаніями чи фізичними особами. До таких платних послуг відносяться, наприклад, індивідуальна психологічна допомога, послуги соціального супроводу, догляд за людьми похилого віку та інші види індивідуалізованої підтримки.

Загалом, система надання соціальних послуг в Україні перебуває в процесі постійного розвитку та модернізації. Проте вона стикається з низкою проблем, серед яких особливо помітні недостатнє фінансування, неефективне управління та нерівномірний доступ до послуг у різних регіонах. Це вимагає вдосконалення механізмів соціального захисту та створення умов для рівного доступу до якісних соціальних послуг для всіх верств населення.

Соціальні послуги в Україні класифікуються за рівнем складності та специфіки. «Прості» послуги передбачають одноразову або короткотривалу підтримку, наприклад, консультації чи

допомогу в представництві інтересів. «Комплексні» послуги мають тривалий і систематичний характер, як-от соціальний супровід або програми інтеграції. «Спеціалізовані» послуги орієнтовані на конкретні цільові групи – наприклад, біженців, ВІЛ-інфікованих осіб чи жертв насильства. Окремо виділяються «допоміжні» послуги, що надаються у натуральній формі – продукти харчування, одяг, засоби особистої гігієни та інші предмети першої необхідності. Класифікацію соціальних послуг наведено у таблиці.

Згідно затвердженого Класифікатора соціальних послуг, у розділі отримувачів соціальних послуг затверджено 2 основні соціальні послуги, надання яких в першу чергу передбачено для вразливих груп населення – це інформування та соціальна профілактика. Обидві послуги можуть надаватись у надзвичайних ситуаціях і є досить актуальними в умовах воєнних дій в Україні.

В Україні можливі різні типи надзвичайних ситуацій, що зумовлюють необхідність надання соціальних послуг населенню (рис. 1). До них належать природні катастрофи, такі як повені, землетруси, смерчі чи лісові пожежі, які можуть викликати масову евакуацію та потребу у матеріальній підтримці постраждалих. Значну загрозу становлять і екологічні катастрофи, серед яких аварії на хімічних підприємствах, ядерні інциденти або викиди небезпечних речовин у повітря та водні джерела, що потребують оперативного надання медичної допомоги,

Таблиця 1

Класифікація соціальних послуг в Україні

Категорія соціальної послуги	Опис
Соціальний захист	Надання матеріальної допомоги, соціальних виплат та страхових послуг, включаючи допомогу по безробіттю, допомогу малозабезпеченим сім'ям та малозабезпеченим громадянам, пенсійні послуги тощо.
Соціальний супровід	Надання консультацій, інформаційної та психологічної підтримки, підготовка до працевлаштування, реабілітаційні та ресоціалізаційні послуги.
Медична допомога	Надання медичної допомоги, включаючи профілактичні обстеження, діагностику та лікування захворювань, реабілітацію тощо.
Освіта та підготовка	Надання освітніх та навчальних послуг, підготовка до працевлаштування та самозайнятості, підвищення кваліфікації та навичок.
Житлові послуги	Надання житлових послуг, включаючи оренду житла, відшкодування частини витрат на оплату комунальних послуг, забезпечення громадян житлом в аварійному стані тощо.
Транспортні послуги	Надання транспортних послуг, включаючи безкоштовний проїзд на громадському транспорті для деяких категорій громадян, надання транспорту для мобільних груп населення та інше.
Культурні та дозвілєві послуги	Надання послуг з культури, спорту та дозвілля, включаючи безкоштовний відвід кування музеїв та інших культурних закладів, знижки на спортивні заходи та інші подібні послуги.

організації тимчасового житла та інших заходів безпеки.

Не менш руйнівними є конфлікти та воєнні дії, включно з терористичними актами, які спричиняють вимушене переміщення населення, необхідність медичної допомоги та забезпечення матеріальної підтримки. До кризових факторів можна віднести й соціальні проблеми – зростання безробіття, поширення бідності, соціальну ізоляцію, які створюють потребу в цілеспрямованих соціальних програмах допомоги. Крім того, окрему групу становлять інші надзвичайні ситуації, зокрема масштабні транспортні аварії, пожежі чи епідемії, які так само вимагають комплексного реагування та надання соціальних послуг постраждалим.

Усі ці ситуації можуть мати серйозний вплив на життя людей та призвести до потреби у наданні різноманітних соціальних послуг. Важливо мати плани надзвичайних ситуацій та систему підготовки до них, щоб бути готовими до дії в разі потреби.

З огляду на те, що нинішні воєнні дії на території України є найбільш значущим і водночас найскладнішим чинником, який впливає на функціонування всіх сфер життя держави,

соціальна політика повинна бути зорієнтована насамперед на подолання їхніх наслідків і підтримку населення, що постраждало внаслідок війни. У воєнних умовах виникають надзвичайні соціальні потреби, задоволення яких є складним завданням та вимагає комплексного підходу. Особливу актуальність набувають соціальні послуги, спрямовані на збереження життя, здоров'я та добробуту людей, котрі зазнали безпосередніх або опосередкованих наслідків воєнних подій.

Серед найважливіших соціальних послуг, що можуть бути надані постраждалим, першочергове місце займає медична допомога, адже війна часто призводить до численних поранень та інших проблем зі здоров'ям, що потребують невідкладного лікування, реабілітації, забезпечення медикаментами та кваліфікованої медичної підтримки. Не менш важливою є психологічна допомога, оскільки бойові дії мають потужний емоційний і психічний вплив, особливо на дітей та жінок; така допомога може включати консультації, психотерапію та інші методи підтримки. Допомога у переселенні є ще одним критично важливим напрямом, адже значна кількість людей змушена залишати

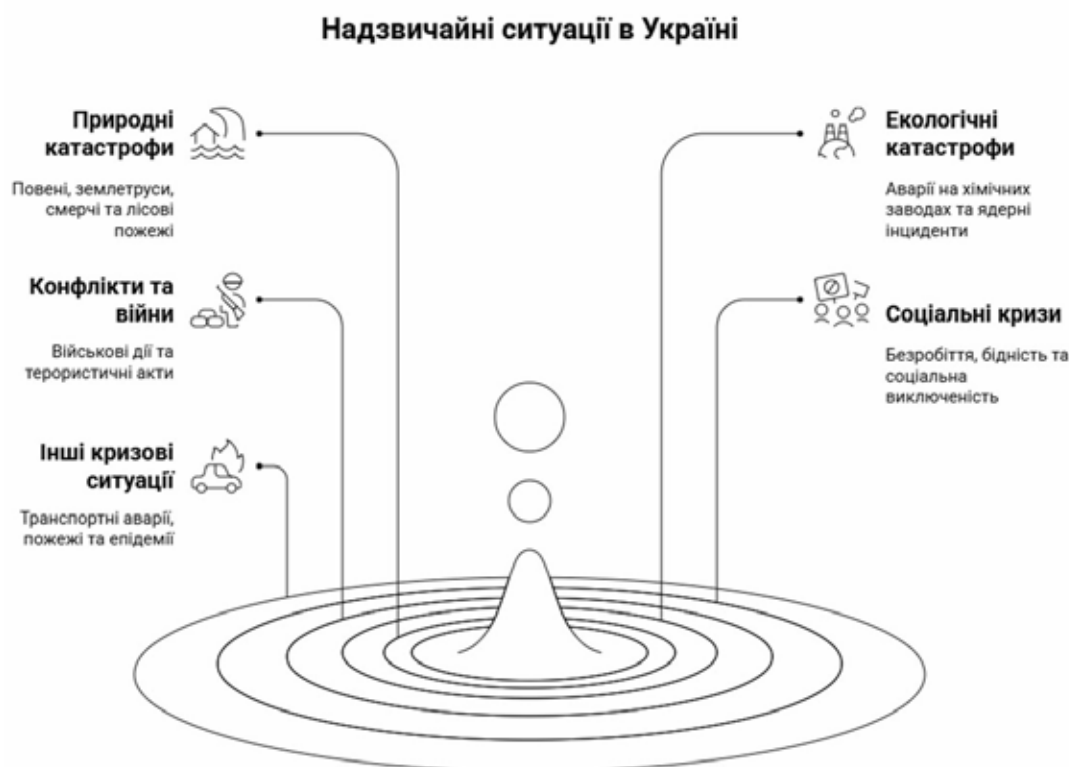

Рис. 1. Надзвичайні ситуації, які можуть призвести до необхідності надання соціальних послуг в Україні

свої домівки; ця послуга охоплює надання тимчасового житла, продуктів харчування, води та інших необхідних ресурсів. Особливої уваги потребує допомога дітям, що постраждали від війни, яка може включати забезпечення безпечного проживання, медичної підтримки, доступу до освіти та задоволення базових потреб. Після завершення активних бойових дій актуальною залишається підтримка ветеранів, що передбачає допомогу в адаптації до мирного життя, психологічний супровід, медичне лікування, а також сприяння працевлаштуванню та професійній перепідготовці (Данилюк, 2023).

Особливу категорію становить допомога особам з інвалідністю, оскільки воєнні дії нерідко призводять до травм, що спричиняють стійкі порушення здоров'я; підтримка таких осіб може включати забезпечення інвалідними візками, проведення реабілітаційних заходів, надання технічних засобів реабілітації для забезпечення максимальної самостійності та якості життя. Крім того, важливим напрямом є допомога малозабезпеченим сім'ям, для яких війна часто стає причиною значного погіршення економічного становища, особливо у випадках втрати годувальника або зазнання травм. Така допомога може полягати у наданні продуктів харчування, одягу, фінансової підтримки та інших необхідних ресурсів, що допоможуть цим сім'ям подолати кризовий період та стабілізувати своє життя (рис. 2).

Ці соціальні послуги можуть допомогти постраждалим від війни людям зробити пер-

ший крок до повернення до нормального життя. Важливо забезпечити, щоб ці послуги були доступні та ефективні для всіх, хто їх потребує.

Основні особливості надання соціальних послуг у звичайних умовах та в умовах воєнного конфлікту в Україні мають суттєві відмінності, що відображаються у кількох ключових аспектах.

1. Надання допомоги. У мирний час більшість соціальних послуг надається за зверненням громадян, які самостійно визначають момент, коли їм потрібна підтримка. Натомість у воєнних умовах люди можуть бути позбавлені такої можливості через обмеження свободи пересування, втрату зв'язку з рідними чи інші обставини. У подібних ситуаціях допомога часто надається проактивно – соціальні працівники самі виходять на контакт із потенційними отримувачами послуг.

2. Організація послуг. В умовах збройного конфлікту надання соціальних послуг може ускладнюватися пошкодженням або знищенням інфраструктури, браком ресурсів та обмеженим доступом до територій. Це створює серйозні виклики для соціальних служб, які повинні забезпечувати роботу на місцевому рівні навіть за відсутності належної матеріально-технічної бази.

3. Потреби користувачів. У період війни потреби населення змінюються. Якщо у мирний час пріоритетними можуть бути, наприклад, питання працевлаштування чи соціальної інтеграції, то в умовах конфлікту зростає

Рис. 2. Комплексна соціальна підтримка під час війни

потреба у психологічній підтримці, кризовій допомозі, захисті та безпеці. Соціальні служби мають оперативно реагувати на ці зміни, адаптуючи свої програми та послуги до актуальної ситуації.

4. Захист від насильства. Збройний конфлікт часто супроводжується підвищенням рівня насильства, зокрема стосовно жінок і дітей. Соціальні служби повинні запроваджувати додаткові заходи безпеки, забезпечуючи захист своїх клієнтів від будь-яких форм жорстокого поводження та експлуатації.

5. Координація з іншими службами. У воєнний період з'являються нові виклики, які соціальні служби не завжди здатні вирішити самостійно. Тому особливо важливою стає співпраця з іншими структурами – медичними закладами, правоохоронними органами, благодійними фондами, гуманітарними організаціями, що дозволяє об'єднувати зусилля для комплексної підтримки населення.

6. Мобільність. Війна вимагає від соціальних служб підвищеної мобільності та гнучкості. Нерідко допомога має надаватися безпосередньо на місці – у прифронтових зонах або в місцях тимчасового розміщення людей. Це потребує від соціальних працівників додаткових ресурсів, логістичних можливостей та готовності працювати в екстремальних умовах.

У мирний час надання соціальних послуг здійснюється відповідно до заздалегідь розробленого плану, який формують соціальні служби з урахуванням визначених потреб та наявних ресурсів. Проте в умовах воєнного конфлікту ситуація змінюється кардинально: соціальні служби мають бути готовими до непередбачуваних змін як у потребах отримувачів послуг, так і в зовнішніх обставинах, що зумовлюють необхідність надання додаткової допомоги. Важливим аспектом є забезпечення готовності соціальних служб до таких змін, а також наявність у них достатніх ресурсів, щоб надавати своєчасну, ефективну та якісну допомогу навіть у складних і нестабільних умовах.

Організація надання соціальних послуг у воєнний час потребує від соціальних працівників володіння додатковими компетентностями та спеціалізованими навичками, які забезпечують ефективність їхньої діяльності. Одним із ключових елементів є знання міжнародного та національного законодавства, що регулює

права людини, особливо тих осіб, які перебувають у вразливому становищі в умовах війни. Соціальні працівники повинні чітко розуміти, як захищати права своїх клієнтів і допомагати їм отримати необхідні документи та підтримку. Не менш важливою є здатність до кризового менеджменту – вміння швидко й ефективно діяти в екстрених ситуаціях, оперативно реагувати на нові соціальні виклики, які виникають у ході воєнних дій, та забезпечувати максимально можливий рівень підтримки постраждалому населенню (Підвальна, 2025).

Культурна компетентність є однією з ключових вимог до соціальних працівників, особливо в умовах воєнного конфлікту, коли вони взаємодіють з людьми, що можуть мати різне етнічне походження, релігійні переконання та культурні традиції. Розуміння цих відмінностей дозволяє не лише уникнути непорозумінь, а й підвищити ефективність надання допомоги, адаптуючи соціальні послуги до особливостей кожного отримувача. Важливим є вміння враховувати релігійні, культурні та етнічні особливості в роботі, щоб забезпечити максимально комфортну та поважну взаємодію з клієнтом.

Високий рівень комунікативних навичок також є невід'ємною складовою професійної діяльності соціального працівника. Це включає вміння ефективно спілкуватися як з клієнтами, так і з колегами чи партнерами, чітко пояснювати складні питання доступною мовою, а також уважно слухати і розуміти потреби співрозмовника. Не менш важливою є наявність навичок психосоціальної підтримки, адже в умовах воєнних дій багато людей переживають травматичний досвід, мають емоційні проблеми та потребують допомоги у відновленні психологічної рівноваги. Соціальні працівники мають бути готовими співпрацювати з психологами та іншими фахівцями, щоб забезпечити комплексний супровід клієнта (Ключко, 2018).

Інформаційна грамотність у сучасних умовах є необхідною для ефективної роботи, оскільки вона передбачає здатність збирати, обробляти та аналізувати дані, а також використовувати їх для прийняття обґрунтованих рішень. Соціальні працівники повинні мати доступ до актуальної інформації про наявні послуги у різних регіонах, зокрема й у зонах, охоплених воєнними діями. Додатково важли-

вою є здатність до співпраці з іншими фахівцями та організаціями, що працюють у сфері соціальної підтримки, адже скоординована взаємодія дозволяє надати клієнтам повний спектр необхідних послуг.

Усі зазначені компетентності та навички є критично важливими для соціальних працівників, які виконують свої обов'язки в умовах воєнного конфлікту в Україні. Вони дозволяють забезпечити належний рівень ефективності та якості соціальних послуг, допомогти особам, що перебувають у вразливому становищі, та сприяти їх адаптації до нових життєвих умов. З урахуванням вищевикладеного можна зробити висновок, що у період воєнних дій надання соціальних послуг є не лише актуальним, але й надзвичайно важливим завданням, яке вимагає від соціальних працівників високого рівня професіоналізму, спеціалізованих знань і широкого спектра практичних умінь.

Висновки. Проведене дослідження дає змогу зробити висновок, що система надання соціальних послуг в Україні в умовах воєнних дій зазнала суттєвих трансформацій, зумовлених новими соціальними викликами та потребами населення. Соціальні послуги стали не лише інструментом підтримки, а й важливим чинником збереження соціальної стабільності та згуртованості суспільства.

В умовах війни пріоритетними стали послуги медичної, психологічної, реабілітаційної, житлової та гуманітарної підтримки,

а також допомога внутрішньо переміщеним особам, ветеранам, дітям і людям з інвалідністю. Водночас зросла потреба у підвищенні мобільності соціальних працівників, розвитку міжвідомчої координації та впровадженні кризових моделей соціальної роботи.

Наявні проблеми – нерівномірний доступ до послуг, недостатнє фінансування, кадровий дефіцит, руйнування інфраструктури – вимагають системного оновлення підходів до управління соціальною сферою, запровадження цифрових технологій, партнерства між державними та громадськими структурами, а також посилення професійної підготовки фахівців соціальної роботи.

Отже, у період воєнних дій соціальні послуги є не просто інструментом допомоги, а критичною складовою гуманітарної та державної безпеки, яка забезпечує збереження людського потенціалу, відновлення життєвих ресурсів та підтримку соціальної єдності країни.

Подальші наукові пошуки доцільно спрямувати на: аналіз регіональних відмінностей у доступі до соціальної допомоги та виявлення кращих практик місцевих громад; оцінку ефективності інтегрованих (державних, громадських, міжнародних) механізмів надання допомоги постраждалим групам населення; розроблення рекомендацій щодо модернізації законодавчої бази соціального захисту відповідно до стандартів ЄС і вимог післявоєнної відбудови України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про затвердження Класифікатора соціальних послуг: Наказ Міністерства соціальної політики України. Редакція від 29 серпня 2024 року № 429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text>
2. Гриньків А.П., Петрунчак Д.В. Соціальна робота з різними категоріями населення. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2024. № 1. С. 12–20
3. Данилюк О.І., Олексієнко Л. А., Підлипна Р.П. Організація соціальних послуг в умовах війни. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. № 1(81). С. 150–158.
4. Кадикало О. І. Актуальні питання соціального захисту населення України в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2022. № 2. С. 10–14.
5. Клочко О.О. Інноваційні моделі надання соціальних послуг: навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності «Соціальна робота». Суми : ФОП Цьома С. П., 2018. 150 с.
6. Менеджмент соціальних послуг в умовах війни: посібник ООН ПРООН. К., 2023. 150 с.
7. Підвальна Ю. Соціальний захист та його роль в умовах воєнного стану. *Журнал «Humanitas»*. 2025. №1. С. 194–199. URL: <http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/humanitas/article/view/2374>
8. Badanta B., Márquez De la Plata-Blasco M et al. The social and health consequences of the war for Ukrainian children and adolescents: a rapid systematic review. *Public Health*. URL: doi:10.1016/j.puhe.2023.10.044
9. Gusak, N., Burlaka, V., Huseynli, A., Sousa, C., McNitt, M., & Martin, J. Building social work capacity in Ukraine in times of war: The role of global social work engagement. *International Social Work*, 2024. № 68(3) URL: <https://doi.org/10.1177/00208728241269733>

REFERENCES:

1. Pro zatverdzhennia Klasyfikatora sotsialnykh posluh: Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy [On Approval of the Classifier of Social Services: Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine.]. (2024, August 29). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text> [in Ukrainian].
2. Hryniv, A.P. & Petrunchak, D.V. (2024) Sotsialna robota z riznymi katehoriiami naseleennia [Social work with different categories of the population]. Sotsialna pedahohika: teoriia ta praktyka – Social pedagogy: theory and practice. 1, 12–20 [in Ukrainian].
3. Danyliuk, O.I. & Oleksienko, L. A. & Pidlypna, R.P. (2023) Orhanizatsiia sotsialnykh posluh v umovakh viiny. [Organization of social services in wartime]. Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia – Scientific perspective: economics and management. 1, 150-158 [in Ukrainian].
4. Kadykalo, O. I. (2022) Aktualni pytannia sotsialnoho zakhystu naseleennia Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. [Current issues of social protection of the population of Ukraine under martial law.] Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho – Scientific notes of V. I. Vernadsky Ternopil National University. 2, 10–14 [in Ukrainian].
5. Klochko, O.O. (2018) Innovatsiini modeli nadannia sotsialnykh posluh: navchalno-metodychnyi kompleks dlia studentiv spetsialnosti «Sotsialna robota» [Innovative models of social service provision: educational and methodological complex for students majoring in social work] Sumy : FOP Tsoma S. P. [in Ukrainian].
6. Menedzhment sotsialnykh posluh v umovakh viiny: posibnyk OON PROON [Social Services Management in Times of War: A UNDP Guide]. Kyiv [in Ukrainian].
7. Pidvalna, Yu. (2025) Sotsialnyi zakhyst ta yoho rol v umovakh voiennoho stanu [Social protection and its role in conditions of martial law]. Zhurnal «Humanitas» – Humanitas magazine. 1, 194–199 [in Ukrainian].
8. Badanta, B. & Márquez De la Plata-Blasco, M. et al. (2024) The social and health consequences of the war for Ukrainian children and adolescents: a rapid systematic review. Public Health. Retrieved from: doi:10.1016/j.puhe.2023.10.044
9. Gusak, N. & Burlaka, V. et al. (2024) Building social work capacity in Ukraine in times of war: The role of global social work engagement. International Social Work. Retrieved from: <https://doi.org/10.1177/00208728241269733>

Дата надходження статті: 29.09.2025

Дата прийняття статті: 15.10.2025

Опубліковано: 12.12.2025